

petrol-iş
TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

29.DÖNEM

8. OLAĞAN BAŞKANLAR KURULU

16 HAZİRAN 2022 / İSTANBUL

**ÇALIŞMA • HESAP • SERVİS
RAPORU**

Dünyada ve Türkiye'de Gelişmeler

Pandeminin etkisinin azalmasıyla birlikte dünya ekonomisinde girilen toparlanma süreci, Rusya-Ukrayna savaşı ile birlikte yerini yeniden belirsizliklerin arttığı bir döneme bıraktı. Küresel ölçekte özellikle enerji ve gıda fiyatlarındaki artışla yükselen enflasyon ve pandemi döneminde başlayan küresel tedarik zincirlerindeki aksamaların devam etmesi büyüme beklentilerini aşağıya çekiyor.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Nisan ayında yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm raporunda 2022 yılına ilişkin büyüme tahminlerini aşağıya çekti. IMF, Ukrayna ve Rusya savaşının etkilerini de göz önüne alarak küresel büyüme tahminini, Ocak ayındaki tahmini olan %4,4'ten %3,6'ya çekti. IMF, tüm ülkeler ve bölgeler için tahminlerini aşağıya doğru revize etmiş oldu. ABD ekonomisi için yaptığı büyüme tahminini 0,3 puan, Avro Bölgesi için yaptığı tahmini 1,1 puan düşürdü. Avro Bölgesinin en güçlü ekonomisi

olan Almanya'nın, Ukrayna-Rusya savaşından en fazla etkilenen ülke olacağını varsayarak, 2022 için büyüme tahminini ise 1,7 puan aşağıya çekti. Bilindiği gibi Almanya, enerjide Rusya'ya bağımlı durumda.

IMF, 2022 yılında Rus ekonomisinin %8,5, Ukrayna'nın ise %35 oranında daralacağını tahmin etti. Aynı raporunda Türkiye'nin 2022 yılı için büyüme tahminini 0,6 puan düşürerek 2,7 olarak açıkladı.

IMF'ye paralel olarak Dünya Bankası da 2022 yılında oluşan belirsizlikler nedeniyle küresel ekonomik büyümenin tahminini aşağıya çekti. Buna göre Dünya Bankası, dünya ekonomisinin 2022 yılında önceki tahmini olan %4,1 oranında değil %3,2 ölçüsünde büyümesini bekliyor.

Hem küresel ekonomide hem de tek tek ülkelerde tehlike sinyallerinin artması yeni

IMF Tahminleri

	Nisan Tahminleri (%)		Ocak Tahminlerinden Farkı (% puan)	
	2022	2023	2022	2023
Dünya	3,6	3,6	-0,8	-0,2
ABD	3,7	2,3	-0,3	-0,3
Euro Alanı	2,8	2,3	-1,1	-0,2
Almanya	2,1	2,7	-1,7	0,2
Japonya	2,4	2,3	-0,9	0,5
İngiltere	3,7	1,2	-1,0	-1,1
Çin	4,4	5,1	-0,4	-0,1
Rusya	-8,5	-2,3	-11,3	-4,4
Ukrayna	-35,0	-	-38,5*	-
Türkiye	2,7	3,0	-0,6	-0,3

(*) Ekim 2021 tahminlerinden farkı (%puan)

Kaynak: İş Bankası, IMF

ekonomik önlemlerin devreye sokulmasını gündeme getiriyor. Ekonomik aktivitede ivme kaybı beklentisine enflasyonun artmaya devam edeceği tespiti eklendiğinde birçok ülke Merkez Bankaları faiz artışlarına başvuruyor. Amerikan Merkez Bankası FED, 4 Mayıs'taki toplantısında politika faizini 50 baz puan artırarak %0,75-%1 aralığına çıkardı. 5 Mayıs'ta ise İngiltere Merkez Bankası politika faizini 25 baz puan arttırdı ve %1'e yükseltti. Bu ülkelerin kararını takiben Körfez ülkeleri, Brezilya, Hong Kong ve Çekya da faiz artışına gitti. Öte yandan daha önce geçtiğimiz sonbahar aylarında da onlarca ülke yine faiz artışlarına gitmişti.

Rusya-Ukrayna gerilimi savaşa dönüştü

Emperyalist rekabet ve yayılmacı politikalar, dünyanın bu kez Batılı ülkelere daha yakın bir bölgesinde, ülkemizin kuzeyinde Ukrayna'da bir savaşın fitilini ateşledi. Rusya ve Ukrayna arasında uzun süredir bir savaş kışkırtılıyor, bölgede büyük bir yıkıma zemin hazırlanıyordu. Bu çabalar ne yazık ki sonuç verdi ve 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya güçleri Ukrayna'ya girerek ülkeye müdahale etti. O tarihte başlayan sıcak çatışmalar, Rusya ve Ukrayna yetkilileri arasında zaman zaman sürdürülen müzakerelere rağmen halen devam ediyor.

Ukrayna'da başlayan savaşın arka planında Sovyetler Birliği'nin çözülmesinden sonra Rusya'ya verilen taahhütlerin aksine NATO'nun doğuya doğru genişlemeye devam etmesi yatıyor. 1999 yılında Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan, 2004 yılında Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya, 2009 yılında Arnavutluk ve Hırvatistan, 2017 yılında Karadağ ve son olarak 2020 yılında Kuzey Makedonya NATO'ya dahil oldu. Bu gelişmelerle birlikte ABD ve müttefiği emperyalist ülkelerin öncülük ettiği NATO, Rusya'nın sı-

nırlarına dayanmış ve bu durum Rusya tarafından güvenlik tehdidi olarak algılanmıştı.

Ukrayna yıllarca yine ABD ve AB ile Rusya arasında siyasi bilek güreşinin arenası oldu. 2000'li yıllardan itibaren emperyalizmin müdahalesiyle renkli devrimler yaşandı. Rusya bu hamlelere karşılık verdi.

2014 yılında Ukrayna'da hükümetin düşmesiyle sonuçlanan olaylar, emperyalist ülkelerin desteklediği 2004 yılında yaşanan Turuncu Devrim'in bir benzeriydi. Rusya, Ukrayna'da hükümetin düşmesine neden olan ve "Onur Devrimi" adı da verilen olaylar karşısında Kırım'ın bir referandumla Rusya'ya katılmasını onaylamıştı. Yine aynı olaylardan sonra Ukrayna'nın doğusunda Rus nüfusun yoğunlukta olduğu bölgelerde Ukrayna'nın yeni hükümetine karşı protestolar yoğunlaştı. Burada iki bölgede Rusya destekçisi Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri ilan edildi. Söz konusu bölgelerde çatışmalar aralıksız sürmekteydi.

Son olarak Ukrayna'nın NATO'ya üyelik gündemi, bardağa düşen son damla oldu ve bölgenin bir barut fıçısına dönmesine yol açtı. Petrol-İş, çatışmaların başlamasından hemen sonra bir açıklama yayınlarak çatışmaların sona erdirilmesini ve emperyalist politikalara son verilmesini istedi:

"Savaşlardan en fazla emekçi halklar zarar görmektedir. Büyük tekellerin ve emperyalist güçlerin çıkarları uğruna farklı coğrafyalarda tarih boyunca uygulanan işgal ve yıkım politikalarında bir başka senaryo bu kez Ukrayna'da sahnelenmektedir. Rusya'nın karşısında sadece Ukrayna değil, ABD ve diğer emperyalist güçler yer almakta, emperyalist rekabet ve yayılmacılık dünyayı büyük bir felaketin eşiğine sürüklemektedir.

Daha fazla kayıp yaşanmadan, çatışmalar

bir an önce sonlandırılmalı, ateşkes ilan edilmesi, bölgede emperyalist ve yayılmacı politikalara son verilmelidir.

Dünyada daha fazla kan, gözyaşı ve acı istemiyoruz. 'Savaşa hayır' diyerek 'yurtta barış, dünyada barış' ilkesinin önemini bir kez daha hatırlatıyor, emekçilerin barışın ve kardeşliğin tarafında olduğunu belirtiyoruz."

Çokuluslu şirketler Rusya'daki faaliyetlerini durduruyor

Rusya'ya ABD ve AB'nin aldığı ekonomik yaptırım kararları ardından çok sayıda çokuluslu şirket bu ülkedeki faaliyetlerini durdurdu. Bu şirketlerin bir kısmı Rusya'yı terk etme kararı alırken bir kısmı faaliyetlerini askıya almayı tercih etti. Ancak sayıları 1000'i bulan çokuluslu şirket Rusya'dan kalıcı ya da geçici olarak ayrıldı.

Yale Üniversitesi İşletme Okulu'ndan bir grup akademisyen yaptıkları ve güncelledikleri çalışma* ile çokuluslu şirketlerin savaşın başlamasının ardından Rusya'daki faaliyetleri konusunda aldıkları kararları takip ediyorlar. Bu çalışmaya göre;

- Rusya'yı terk eden şirketler: Accenture, Alcoa, American Airlines, Ball, **BASF**, BCG, Black Rock, **BP**, British American Tobacco, Carnival, **Danfoss**, Deloitte, Delta, Ebay, Ernst&Young, **Evonik**, **Exxon Mobil**, Heineken, **Henkel**, KPMG, **L'Occitane**, Lufthansa, McKinsey&Company, Mondi, Nasdaq, PWC, Reebok, Salesforce, Schneider Electric, **Shell**, Stanley Black&Decker, Vodafone, Uber, Umbro...

- Rusya'daki faaliyetlerini geçici olarak durduran şirketler: Adidas, Alstom, Ameri-

can Express, Apple, Audi, AXA, Bloomberg, BMW, BNP Paribas, Burger King, Carlsberg, Chanel, Coca-Cola, Dell, DHL, Disney, Este Lauder, FedEx, General Motors, Google, H&M, Hewlett-Packard, Hitachi, Honeywell, HP, Hyundai, IBM, IKEA, Levi's, Little Caesars, Maersk, Mastercard, McDonalds, Mercedes-Benz, Microsoft, Michelin, Nestle, Netflix, Nike, Oracle, Paramount, PayPal, Porsche, Puma, Renault, SAP, Solvay, Starbucks, Stellantis, Tata Steel, UPS, VISA, Volvo, Volkswagen, Warner Bross, Würth, Xerox...

- Rusya'daki faaliyetlerini azaltan şirketler: AkzoNobel, Bacardi, Caterpillar, John Deere, Deutsche Bank, **Dow**, General Electric, Goldman Sachs, J.P. Morgan, Kellogg's, Mars, **Novo Nordisk**, Pepsico, PPG Industries, **Saint-Gobain**, **Total**, Whirlpool, Yum (KFC)...

- Rusya'daki yatırımlarını durduran şirketler: Abbott, Airbus, **Air Liquide**, **AstraZeneca**, Baker Huges, **Bayer**, Cargill, **Colgate-Palmolive**, Credit Suisse, Danone, **GlaxoSmithKline**, HSBC, ING Bank, **Johnson&Johnson**, Mondelez International, Philips, **Procter&Gamble**, **Sanofi**, Siemens, **Unilever**, **Yves Rocher**...

Zincirleme fiyat artışları yoksulları vuruyor

Gıda fiyatları, tarımsal üretimin durumundan ve maliyetlerinden doğrudan etkileniyor. Başta petrol ve doğalgaz olmak üzere enerji fiyatları ise tarımsal girdiler başta olmak üzere tüm mal ve hizmetlerin üretim maliyetlerini arttırıyor. Bu fiyatların birbiriyile bağlantılı olarak hareket etmesi, zincirleme bir ilişki ve etkiye işaret ediyor. Pandeminin son döneminde enerji piyasalarında

* <https://som.yale.edu/story/2022/almost-1000-companies-have-curtailed-operations-russia-some-remain>

arz talep dengesizliği ve ardından tedarik zincirlerindeki aksamalarla yükselmeye başlayan fiyatlar, ekonomideki tüm sektörleri etkiliyor ve dünyada enflasyona neden oluyor.

Tarımsal üretimin en önemli girdisi olan ve işkolumuzda yer alan gübre üretiminde kullanılan hammadde ve girdilerin ise büyük kısmı doğal gaz ve doğal gaza bağlı ithal ürünlerden oluşuyor. Özellikle Avrupa'da geçtiğimiz dönemde spot doğal gaz fiyatlarının ciddi biçimde artması nedeniyle gübre üretim maliyetleri de zirveye tırmanmış ve beraberinde gübre fiyatları da hızla yükseldi. Benzer biçimde, dünya piyasalarında gübre üretiminde kullanılan potas, fosfor ve azot girdilerinin fiyatları arttı, amonyak fiyatları son 13 yılın en yüksek seviyesine ulaştı, sülfirik asit fiyatları hızla yükseldi. Gübre fiyatlarındaki artış 2020 yılı Haziran ayından bugüne devam ediyor.

Ayrıca, Covid-19 salgınında sona gelmesi ve normalleşme, üretim ve talepte hızlı canlanmayı beraberinde getirirken bu durum birçok üründe arz-talep dengesini bozucu etkilerde bulundu. Aynı süreçte dün-

yada gübre talebinde ciddi artış görüldü. Yine salgın nedeniyle tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalar, Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle devam etti ve henüz aşılamadı. Ayrıca Rusya ve Belarus, gübre üretiminde kullanılan hammaddelerin üretiminde önde gelen ülkeler arasında bulunuyor. Dolayısıyla yaşanan savaş nedeniyle gündeme gelen yaptırımlar da, gübre girdilerinin teminini güçleştiriyor.

Rusya, dünya gübre üretiminde de önemli ülkelerden birisi durumunda. 2019 verilerine göre, Rusya dünyada azotlu gübrelerin %15'ini, fosfatlı gübrelerin %14'ünü ve potaslı gübrelerin %19'unu tek başına üretiyor. Görüldüğü üzere tarım ürünlerinin fiyatlarını etkileyen gübrede ve gübre fiyatlarında dünya piyasalarının yakın zamanda dengeye kavuşması mümkün değil.

Yine, Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş, gıda tedariki ve gıda fiyatlarına da doğrudan etkide bulunuyor. Bu iki ülke toplamda, küresel tarım ve gıda ürünlerinin kalori cinsinden ihracatında %12 paya sahip. Dünyanın belli başlı tahıl ve bitkisel yağ ürünleri ihracatında da ilk beşte yer alıyorlar.

Rusya ve Ukrayna'nın Bazı Tarımsal Ürünlerde Küresel Pazardaki Payı (% , 2018-2020)

Kaynak: The International Food Policy Research Institute

Rusya, dünya arpa ihracatının %14,2'sini, mısır ihracatının %2,1'ini, ayçiçek ihracatının %19,6'sını, ayçiçek yağı ihracatının %23,1'ini ve buğday ihracatının %24,1'ini yapıyor.

Ukrayna ise dünya arpa ihracatının %12,6'sını, mısır ihracatının %15,3'ünü, ayçiçek ihracatının %4,3'ünü, ayçiçek yağı ihracatının %19,6'sını ve buğday ihracatının %10'unu yapıyor. Ukrayna özellikle ayçiçek yağı pazarında dünya ticaretinin neredeyse tek başına yarısını karşılıyor.

Söz konusu bu tarımsal ürünlerde bazı ülkeler bütünüyle Ukrayna ve Rusya'ya bağımlı durumdadır. Özellikle Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri hububat ithalatlarının %50'sinden fazlasını ve buğday ile arpa ithalatlarının da önemli bir kısmını Ukrayna ve Rusya'dan yapıyorlar. Ayrıca Ukrayna, AB ülkeleri ile Çin, Mısır ve Libya gibi ülkelerin en önemli mısır tedarikçisi konumunda bulunuyor.

FAO Gıda Fiyatları Endeksi (1990-2022)

Kaynak: FAO

Ukrayna'daki savaşın da etkisiyle Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gıda fiyatları endeksi, Mart ayında Şubat'a göre %12,6 oranında artış gösterdi. Bu yükselişle beraber yıllık gıda fiyatları artışı %33,6'ya ulaştı. Böylece küresel gıda fiyatları endeksi, 1990 yılından bu yana en yüksek düzeyine ulaşmış oldu.

Gıda fiyatlarındaki bu artış, dünyada açlık sorununu daha da derinleştiriyor. BM Dünya Gıda Programı verilerine göre, çatışmalar, pandemi, iklim krizi ve geçinme maliyetlerinin artması gibi güçlü etkilerle 2022 yılında 811 milyon kişi açlık sorunu ile karşı karşıya kalacak.

Madalyonun diğer yüzünde ise gıda fiyatlarındaki artışın ve dünyadaki açlık sorununun gerçek nedeni duruyor. Piyasalaşma tarımsal üretimi ve ticareti belirlediği ölçüde, sektörde arz-talep dengesizlikleri had safhaya çıkıyor. Özelleştirme politikaları ile piyasaya müdahale etmekten vazgeçen devletler tarımı ve çiftçiyi yeterli oranda desteklemediği durumda hem gıda ürünleri tedarikinde sorunlar başlıyor hem de gıda fiyatları kontrolsüz hale geliyor. Bugün dünyada tüm dünya nüfusunu yeterli ve dengeli biçimde besleyebilecek tarımsal üretim yapılıyor. Gıda ürünleri üretimi de yine bu ihtiyacı karşılayabilecek düzeyde. Ancak bu sektörler piyasa koşullarına ve piyasanın in-

safına bırakıldığında, kapitalizmin kârlılığı merkeze koyan işleyişi nedeniyle bazı bölge ve ülkelerde açlık sorunu ile karşı karşıya kalınıyor.

Aşırı yoksullar, günlük 1,90 dolar altında bir gelirle yaşamak zorunda kalanları tanımlamak için kullanılıyor. OXFAM'ın 2022 için 263 milyon kişinin aşırı yoksulluğa sürüleceği tahmini gerçekleşirse aşırı yoksulluk içinde yaşayan toplam nüfus 860 milyon kişiye ulaşacak.

Öte yandan, dünyada yoksulluk sınırı olan günlük 5,50 dolar altında bir gelirle yaşayan 3,3 milyar kişi bulunuyor. Benzer biçimde bu yıl hem pandeminin etkileri hem de artan gıda ve enerji fiyatları nedeniyle yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfus da artacak ve dünyanın toplam nüfusunun yarısına yani 3,9 milyar kişiye ulaşacak.

Eşitsizlik ve yoksulluk pandemi döneminde bu kadar hızlı artarken sorunların çözümü de tartışılıyor. İktisat profesörü Hayri Koza-noğlu BirGün Gazetesi'nde OXFAM'ın bu raporunda yer verdiği acil çözüm önerilerini* şöyle özetliyor:

1- En yoksul insanları enflasyonun zararlarından korusun: Ücretleri ve sosyal yardımları doğrudan enflasyonu endeksle. Gıda ürünlerinden katma değer vergisini kalıcı olarak kaldır. Temel gıda maddelerine geçici sübvansiyonlar uygulayarak fiyat artışlarını frenle.

2- Yoksul ülkelerin dış borçlarını iptal et: Özel sektör alacakları da dahil, düşük gelirli ve düşük orta gelirli ülkelerin 2022 ve 2023

dış borç ödemelerini iptal et. DB ve IMF hem kendi alacaklarını iptal etmeli, hem de bu borç hafifletme operasyonunun yürütülmesine katkıda bulunmalı.

3- Serveti vergilendir: Hükümetler vergileri artan oranlı hale getirirken, kemer sıkma önlemlerine başvurmamalı, eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlerden kısıntı yapmamalıdır. OXFAM bir kerelik acil dayanışma vergisi veya servet vergisi uygulanmasını önerir. Ayrıca Arjantin'in uyguladığı modele benzer, gelir dağılımını düzeltecek, yıllara yayılmış, servetin miktarına göre kademeli artan sürekli bir servet vergisini savunmaya devam eder.

4- Özel Çekme Haklarını (ÖÇH) yeniden dağıt: IMF Ağustos 2021'de ülkelerin kotalarına göre tayınlanan 650 milyar dolarlık ÖÇH'yi serbest bıraktı. Zengin ülkeler paylarının en az %25'ini bir koşul aramaksızın geliştirmekte olan ülkelere tahsis etmelidir.

5- Yoksul ülkelere hayat kurtarıcı acil yardımları artır: Zengin ülkeler yoksul ülkelere taahhüt ettikleri karşılıksız yardımları bir an önce yapmalıdır. Ayrıca Covid-19'a karşı toplam 300 milyar dolarlık yardım sözleri yerine getirilmelidir.

* "Üç Boyutlu Kriz", <https://www.birgun.net/haber/uc-boyutlu-kriz-384765>

Pandemi sürecinden en olumsuz etkilenen kesim, tartışmasız emekçiler olmuştur. Emekçilerin önemli bir bölümü, virüs riskine rağmen işsizlik tehdidi ile çalışmaya devam etmiş, bir bölümü ise kısa çalışma ve ücretsiz izin gibi uygulamalarla gelir kaybına uğramıştı. Pandeminin etkilerinin azaldığı dönemde bu kez TL'deki değer kaybı ve yükselen enflasyonla görünür hale gelen kriz koşulları ile karşı karşıya kalan emekçilerin alım gücü hızla düşmeye başladı. Şiddetli bir yoksullaşma süreci yaşanırken, ülkemizin kuzeyinde başlayan Rusya-Ukrayna savaşı yeni tehditleri beraberinde getiriyor.

Başta enerji, gıda ve barınmada olmak üzere fiyatlarda görülen yüksek artışlar, bütçelerinin büyük kısmını bu kalemlere ayırmak durumunda olan emekçilerin belini büküyor. Buna karşılık aynı dönemde ekonomi büyümeye devam ediyor ve şirketler kârlılıklarını arttırıyor. Oluşan kriz koşullarının faturası yine emekçilere çıkarılırken patronlar daha fazla kazanmaya devam ediyor.

Pandemide sona yaklaşıldı*

İlk olarak 2019 yılı Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde kayda geçen koronavirüs kaynaklı ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından COVID-19 olarak adlandırılan hastalık, ülkemizde de 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla görülmüştü. Bu tarihten itibaren ülkemizde pandemi tedbirleri alınmış, alınan tedbirler ve hastalık hayatımızı doğrudan etkilemeye

ve belirlemeye başlamıştı. Pandemiden en fazla etkilenen kesim emekçiler oldu. Bazı hizmet sektörlerinde başta olmak üzere birçok işçi işini kaybetti, milyonlarca işçi işsiz kalma tehdidini yakıcı biçimde hissetti. Yine milyonlarca işçi, bir pandemi uygulaması olarak gündeme gelen kısa çalışma ve ücretsiz izin nedeniyle gelir kaybına uğradı. Milyonlarca işçi ücretsiz izne çıkarılırken ayda asgari ücretin yarısı kadar bir meblağla geçinmeye mahkum edildi.

Sendikal eylem, etkinlik ve faaliyetler, salgın tedbirleri gerekçesiyle yasaklandı veya ertelendi. Sendikal örgütlenmenin önüne fiili yeni engeller getirildi. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de fiilen OHAL dönemi yaşanmış oldu.

Salgın Türkiye'de vaka sayısı açısından 2022 yılının Şubat ayında zirveye ulaştı. Ardından salgının etkisi azalmaya başladı. Salgının etkisinin azalmasıyla, daha önce alınan tedbirler adım adım kaldırıldı. Önce karantina süresi bir haftaya düşürüldü, arkasından sosyal yaşamı düzenleyen tedbirler gevşetildi. Nihayetinde 26 Şubat 2022 tarihinde Bilim Kurulu, salgın döneminin sembolü haline gelmiş olan maske tedbiri ile ilgili bir karar alarak toplu taşıma ve hastaneler dışında kapalı alanlarda maske takma zorunluluğunu kaldırdı. Ardından vaka sayısı üç gün üst üste binin altında gerçekleşmesiyle 29 Mayıs 2022 tarihinde toplu taşımada maske takma zorunluluğu kaldırıldı.

* Salgın ile ilgili son veriler ve ayrıntılı bilgiler, Servis Raporları bölümünde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Servisi raporunda yer almaktadır.

Artık vaka sayıları da günlük değil haftalık yayınlanmaya başlanacak.

Pandemide sona yaklaşmış olsa da, pandemi döneminin toplumsal hayatta ve çalışma yaşamında yol açtığı etkilerin bir kısmı kalıcılaştı. Çalışma hayatında uzaktan çalışma daha yaygın hale gelirken, istihdamda esnekleşme hız kazandı. Bu ve benzeri sonuçların sendikalar tarafından iyi değerlendirilmesi ve oluşan “yeni normal” şartların sendikal politikaların oluşturulmasında dikkate alınması gerekiyor.

1 Mayıs'ta iki yıl sonra emekçiler alanlardaydı

İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü 1 Mayıs, pandemi nedeniyle 2020 ve 2021 yıllarında alanlarda kutlanamamıştı. 2020 ve 2021'de sosyal medya mecraları kullanılarak ve daha çok işyerlerinde yapılan açıklamaların sanal ortama taşınmasıyla kutlanabilen 1 Mayıs'ta, bu yıl ülkenin dört bir yanında işçiler yan yana gelebildi. Alanlarda kutlanamayan iki yılın ardından bu yıl, eylemlerin görece kitlesel ve coşkulu olduğu görüldü.

Konfederasyonumuz TÜRK-İŞ, bu yıl merkezi bir 1 Mayıs kutlama organizasyonu yerine bağlı sendikaların yurt genelinde kutlaması kararı aldı. TÜRK-İŞ bu kararını alırken, etkisi azalsa da devam eden salgını ve bu yıl ortaya çıkan takvim durumunu göz önünde bulundurduğunu belirtti.

Bağlı sendikalara ve üyelerine yaptığı çağrısı ile “#turkissessizkalmaz” etiketi ile sosyal medya mecraları aracılığıyla destek ve kutlama mesajlarını paylaşmalarını isteyen TÜRK-İŞ, Genel Başkan, Yönetim Kurulu üyeleri ve üye sendika başkanlarının yer aldığı bir heyet ile 1 Mayıs günü Taksim

Cumhuriyet Anıtı'na çelenk bırakarak anma gerçekleştirdi. TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar çeşitli illerde 1 Mayıs kutlamalarına yerel düzeyde katılım gösterdiler.

Diğer işçi konfederasyonlarından DİSK; KESK, TMMOB, TTB ve TDB ile ortak 1 Mayıs çalışmaları yürüttü. DİSK, 1 Mayıs'ı merkezi düzeyde İstanbul Maltepe miting alanında kutlarken, “1 Mayıs Emek Haftası” çerçevesinde 27 Nisan ve 1 Mayıs günleri arasında çeşitli etkinlikler düzenledi. HAK-İŞ, merkezi bir 1 Mayıs organizasyonu ve çağrısı yapmadı, konfederasyon yöneticileri Taksim Cumhuriyet Anıtı'na çelenk bıraktı ve bağlı sendikalar bazı illerde kutlanan 1 Mayıs mitinglerine katıldı.

Sendikamız Petrol-İŞ ise 1 Mayıs öncesi yayımladığı bildiri ile tarihsel ve güncel boyutlarıyla 1 Mayıs'ın önemini dile getirerek işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü selamladı. TÜRK-İŞ'in Taksim Meydanı'nda gerçekleştirdiği anma etkinliğine Genel Başkan Süleyman Akyüz, Genel Sekreter Salih Akduman ve Genel Mali Sekter Erhan Yakışan katıldı.

Petrol-İŞ, konfederasyonumuzun çağrısı doğrultusunda, 1 Mayıs'ı şubelerinin buldukları yerelliklerdeki katılımıyla yurt genelinde kutladı. Genel Başkanımız Süleyman Akyüz, ayrıca Gebze'de şubemizin de organizasyonuna öncülük ettiği 1 Mayıs mitingine katıldı. Adana, Adıyaman, Aliağa, Bandırma, Batman, Bursa, Çankırı, Düzce, Gebze, İzmir, Kocaeli, Mersin ve Trakya (Lüleburgaz) Şubelerimiz buldukları yerelliklerdeki 1 Mayıs kutlamalarına katılım gösterdi. İstanbul 2 Nolu Şubemiz, Gebze'deki ve Manisa Şubemiz ise İzmir'deki 1 Mayıs mitingine katıldı. Petrol-İŞ Sendikası örgütlü olduğu yerelliklerde 1 Mayıs kutlamalarına kitlesel ve coşkulu biçimde katıldı.

Petrol-İş'in 1 Mayıs Açıklaması:

YAŞASIN 1 MAYIS! İŞÇİ SINIFININ BİRLİK, MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ KUTLU OLSUN!

1 Mayıs, sömüren ve sömürülen iki sınıfın karşı karşıya geldiği, hem tarihsel hem de güncel açıdan sınıf mücadelesinin somutlandığı gündür. İşçi sınıfının 8 saatlik işgünü ve daha iyi çalışma koşulları için verdiği mücadeleden mirasıdır. ABD ve Avrupa'da başlayarak yayılan ve nice bedeller ödenerek verilen mücadele, bugün işçi sınıfının evrensel kazanımlarının yolunu açmıştır. Petrol-İş, tarihi boyunca bu kazanımların korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmiş, sayısız eylem, grev ve direnişle önemli bir mücadele geleneği oluşturmuştur. Bugün bu gelenek, 18 şubemizle ülkemizin dört bir yanındaki örgütlenme mücadelemizle ve son olarak Tekirdağ'da Petrol-İş üyesi Pas South işçilerinin direnişiyle devam ediyor.

1 Mayıs, bu sömürü düzeninin çarkları yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin etmek için dönüyorken "bu düzen böyle gitmeyecek" diyerek sokağa çıkanların günüdür.

Bugün bizler de "işçiyi sömüren, işsiz bırakan ve yoksullaştıran bu düzen böyle sürmeyecek" demek için bulunduğumuz her yerde 1800'lü yılların ikinci yarısında başlayan emekçilerin tarihsel mücadelesinde sesimizi yükseltiyoruz.

136 yıl öncesini aratmayan çalışma koşulları 2022 yılında dahi devam ediyor!

2022 yılının daha ilk çeyreğinde en az 347 işçi, iş cinayetlerinde yaşamını kaybetti. Çünkü patronlar daha fazla kâr elde edebilmek için üç işçinin yapabileceği işi iki işçiye yaptırdı; işten atmakla tehdit ederek!

İşçiyi ölüme sürükleyen, sömürüyü derinleştiren esnek çalışma son bulmadan işçilerin can güvenliği sağlanamaz. Ücretsiz izin gibi uygulamalarla işçileri açlıkla terbiye etmeye

çalışan, taşeron çalışma ile işçileri köleleştiren uygulamalara derhal son verilmelidir.

Herkese güvenceli istihdam sağlanmalıdır. Çünkü çalışırken ölmek istemiyoruz!

Bizler insan onuruna yakışır çalışma koşulları istiyoruz!

Sendikal örgütlenmenin önündeki engel, insanca yaşamın önündeki engeldir!

Sendikal örgütlenmenin önündeki başta yetki tespit sistemi olmak üzere tüm engeller kaldırılmalıdır. İşçilerin özgür iradesiyle yaptıkları tercihlere işverenlerinin baskı yapmasının önüne geçilmeli ve baskı yapan işverenlere caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.

Güvencesiz bütün emekçiler işçiler, sendika çatılarında birleşmelidir.

Ekonomik Kriz, Pandemi, Savaş Tehdidine Karşı İşçi Sınıfının Güvencesi Örgütlülüğüdür

Yaşanan ekonomik kriz ile birlikte işçi sınıfının yaşam koşulları her geçen gün biraz daha ağırlaşıyor. Bir tarafta akaryakıttan elektriğe, doğal gazdan ulaşıma, gıdadan giyime, harçlardan köprü ve tünel ücretlerine varıncaya kadar birçok kalemde zam yapılırken diğer taraftan sermaye çevrelerine vergi afları, teşvikler veriliyor ve borçları siliniyor. Ama işçilerin, emekçilerin ödeyemediği doğalgaz faturası silinmiyor ya da kredi borcuna af gelmiyor!

Bu politikalar gelir adaletsizliğini ve yoksulluğu arttıran temel uygulamalardır. Emekçilerin biraz olsun nefes alabilmesi için zamlar geri alınmalıdır.

İşçinin alacakları güvence altına alınmalı, İşsizlik Sigortası Fonu amacına uygun ve etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Vergi sistemi adil hale getirilmelidir.

Dünya pandemi sürecinin yaralarını sarmaya çalışırken yeni bir savaş tehdidi ile karşı kar-

şıya kaldı. Emperyalist devletler çıkarları, rekabet ve pazar paylaşım kavgalarının bir parçası olarak Ukrayna'da yaşanan işgal bütün halkları tehdit etmektedir. Savaş, insanca yaşam için mücadele eden emekçilerin düşmanıdır. Savaşların en büyük kaybedeni emekçiler kadınlar ve gençlerdir.

Biz savaşa karşı barışı, tehditlere karşı haklarımızı savunacağız. Taleplerimizi dile getirirken sesimizi, dayanışmamız yükseltecek!

Yıllardır ülkemiz ekonomisini ayakta tutan KİT'lerin kamusal niteliğinin zayıflatılmasını hedefleyen ve kamu istihdam güvencelerini yok edecek her türlü girişime karşıyız. Sendikamızın da örgütlü olduğu TPAO, BOTAŞ ve Eti Maden gibi stratejik kamu işletmelerinin kamusal niteliklerinin güçlendirilmesini, kamu yatırımlarına öncülük etmelerini ve entegre bir yapıda faaliyet göstermesini istiyoruz. Bu işletmeler, geleceğimizi ipotek altına alan Varlık Fonu'ndan çıkartılmalıdır.

2022 1 Mayısında başta işyerlerimiz olmak üzere olduğumuz her yerde taleplerimizi haykıracağız!

Yalnız değiliz!

Sermayenin ekonomik ve sosyal saldırılarına, hak gasplarına karşı işçiler, emekçiler, kadınlar, gençler, emekliler ve EYT mağdurları kısaca çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini, hak ve özgürlüklerin genişletilmesini isteyen herkes, talepleri ve mücadele kararlılığıyla her yerde dayanışma ve mücadeleyi yükselterek, bu 1 Mayıs'ı coşkuyla kutlayacaklar.

Adil ve barış içerisinde yaşayacağımız bir dünya ancak işçi sınıfının mücadelesi ile kurulacaktır. Bütün emekçilerin ve üyelerimizin 1 Mayıs Emek ve Dayanışma gününü kutluyoruz.

Emperyalistlerin savaşına karşı yaşasın işçilerin birliği, mücadelesi ve dayanışması!

Yaşasın 1 Mayıs!

Yaşasın İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü!

İlk 500 firma 2021 yılında kârını katladı

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2021 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satışlarına (ciro) göre firmaların yer aldığı araştırmada, Türkiye'nin en büyük şirketi geçmiş yıllarda olduğu gibi yine TÜPRAŞ oldu. TÜPRAŞ'ı, Ford Otomotiv, Star Rafineri, Toyota Otomotiv ve İskenderun Çelik izledi.

İSO 500 listesindeki firmaların pandeminin ikinci yılı olan 2021'de hem üretimden satışlarını hem de kârlılıklarını ciddi oranda arttırdıkları görüldü. En büyük 500 firmasının üretimden satışları, 2020'deki 1,2 trilyon lira olan seviyesinden, %73,8'lik artışla 2021 yılında 2 trilyon lirayı geçti. Bu artışta ihracatta güçlü büyüme ile döviz kurları

ve enflasyon etkili oldu. Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, İSO 500'ün üretimden satışlarında bundan daha yüksek oranlı artışların son olarak 1992-1997 dönemindeki yüksek enflasyon ortamında gerçekleştiği görülüyor. Öte yandan üretimden satışların reel olarak %27,7 gibi yüksek bir oranda artması ise ciroların yükselmesinde genel fiyat artışlarının tek neden olmadığını ortaya koyuyor.

Türkiye pandemi döneminde 2021 yılında ihracatını %32,8 oranında arttırmıştı. Aynı yıl İSO 500 firmalarının ihracatı da %33,9'luk bir artış gösterdi. Türkiye genelinden daha yüksek olan bu artış aynı zamanda İSO 500 ihracatında önceki yıllara göre bir rekora işaret ediyor. İSO 500 firmaları Türkiye genel ihracatının %38,1'ini karşılıyor.

Sanayi ihracatının içerisindeki payları ise %39,4'e ulaşmıştır.

İSO 500'de bir başka dikkat çekici sonuç ise firmaların kârlarını 2021 yılında hızlı biçimde arttırmış olmaları. 2021'de faaliyet kârı %139 oranında artarak 143 milyar liradan 342 milyar liraya çıktı. Böylece ilk 500 firmanın faaliyet karlılığı 4 puan artışla %14,8'e yükseldi.

Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise %137 artarak 92,5 milyar liradan 219 milyar liraya yükseldi. Bu gelişmelerle birlikte ilk 500 firma satış karlılığını 2,5 puan artışla %9,5'e taşıdı.

Araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer veri ise ülkenin en büyük firmalarının 2021 yılında faaliyetlerin finansmanında ve artan işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasında daha fazla borçlanmaları ve ticari borçlar kullanmaları oldu.

İlk 500 firmanın pandemi koşullarını fırsata çevirdiği görülürken, aynı dönemde maaş ve ücret ödemelerinin sadece %33,4 oranında artması dikkat çekti. Üstelik bu artışın bir

kısımının, çalışan sayısının %5,6 oranında artmasından kaynaklandığını hatırlatalım. Dolayısıyla 2021 yılında büyük firmalar, cirolarını ve kârlarını rekor düzeylerde arttırırken çalışanların maaş ve ücretlerine daha az zam yaptılar.

İSO 500'ün sektörel dağılımına bakıldığında ise ana metaller ve makine imalat sanayinin 96 şirketle ilk sırada yer aldığı, işkolumuz kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri sanayinin ise 72 şirketle ikinci sırada olduğu görülüyor. Üçüncü sırada ise 48 şirket ile kara, deniz taşıtları ve yan sanayii bulunuyor. Bu üç sektör üretimden satışlara göre sırasıyla, ilk 500 firmanın üretimden net satışlarının sırasıyla %26,4, %19,9 ve %15,4'ünü oluşturuyor. Toplamda söz konusu üç lokomotif sektör, üretimden satışların %62'sini karşılıyor.

İşkolumuzda bulunan kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri sanayinin üretimden satışlarda beşte birlik bir paya sahip olması dikkat çekerken, ilk 500'de bu sektördeki firma sayısı düzenli biçimde artıyor. Türkiye'nin en büyük ilk 500 firması içinde

İSO 500'ün Sektörel Dağılımı

	Firma Sayısı						Üretimden Net Satışlar (Pay, %) 2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Ana Metaller ve Makine İmalat Sanayii	83	92	89	86	85	96	26,4
Kimyasal Ürünler, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayii	57	60	61	66	65	72	19,9
Kara, Deniz Taşıtları ve Yan Sanayii	49	50	54	52	47	48	15,4
Gıda Ürünleri Sanayii	108	97	97	110	118	99	11,8
Elektrikli Teçhizat ve Elektronik Ürünler Sanayii	53	56	55	51	50	50	10,5
Maden, Taş ve Toprak Ürünleri Sanayii	54	46	37	33	34	32	5,2
Tekstil Ürünleri Sanayii	38	40	39	41	41	46	4,0
Orman, Kağıt Ürünleri, Mobilya ve Basım Sanayii	29	28	32	27	27	26	3,7
Metal Eşya Sanayii	15	18	21	18	19	18	2,3
Giyim Eşyaları Sanayii	14	13	15	16	14	13	0,9

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, İSO 500 Araştırması

işkolumuzda yer alan firma sayısı 2016 yılında 57 iken 2021'de bu sayı 72'ye çıktı.

İlk 500 firmanın 20'sinde Petrol-İş örgütlü

Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde

de 20 işyerinde Petrol-İş örgütlü bulunuyor. 2020 yılında bu sayı 19 iken 2021'de ilk 500'e BASF'in eklenmesiyle en büyükler içerisinde örgütlü işyeri sayımız 20'ye yükseldi.

ISO-500 İÇİNDE PETROL-İŞ ÜYESİ İŞYERLERİ (2021)					
SIRA NO	ŞİRKET	ÜRETİMDEN NET SATIŞLAR (TL)	BRÜT KATMADEĞER (TL)	ÇALIŞAN SAYISI	ÇALIŞAN BAŞINA KATMADEĞER
1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	136.793.346.358	8.803.606.252	5.257	1.674.645
3	Star Rafineri A.Ş.	55.187.004.901	-	-	-
15	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.	19.494.418.509	-	-	-
20	Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	15.147.767.420	3.831.172.213	4.245	902.514
22	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.	14.703.260.690	6.640.444.025	9.226	719.753
34	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı	10.421.783.763	4.266.199.346	3.341	1.276.923
36	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	9.997.494.711	6.696.197.718	4.173	1.604.648
41	Unilever San. ve Tic. T.A.Ş.	9.184.417.194	-	-	-
56	Toros Tarım San. ve Tic. A.Ş.	7.148.194.273	2.111.833.621	524	4.030.217
73	Petlas Lastik San. ve Tic. A.Ş.	5.206.055.579	-	-	-
76	Ravago Petrokimya Üretim A.Ş.	5.051.660.360	-	-	-
121	Makine ve Kimya Endüstrisi A.Ş.	3.489.934.431	-	-	-
137	Gübre Fabrikaları T.A.Ş.	3.159.065.055	1.913.620.285	581	3.293.667
192	Mutlu Akü ve Malzemeleri Sanayii A.Ş.	2.414.406.256	-	1.118	-
219	DYO Boya Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş.	2.197.337.874	-	-	-
240	Sumitomo Rubber AKO Lastik San. ve Tic. A.Ş.	1.996.133.636	-	2.212	-
241	Jotun Boya San. ve Tic. A.Ş.	1.994.091.700	-	-	-
283	BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.	1.751.025.760	941.724.323	559	1.684.659
284	BAGFAŞ Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	1.738.825.773	-	-	-
300	Bayer Türk Kimya Sanayii Ltd. Şti.	1.669.693.969	-	-	-

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, Petrol-İş Araştırma

Kuruluşundan bu yana örgütlü olduğumuz Tüpraş, her yıl olduğu gibi 2021 yılında da yine ilk sırada yer alarak Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu olma konumunu sürdürdü. 2021 yılında Star Rafineri, üç sıra yükselerek 6. sıradan 3. sıraya çıktı. İlk 10 şirket arasında Tüpraş ve Star Rafineri olmak üzere iki üye işyerimiz bulunuyor.

Petkim 23. sıradan 15. sıraya yükselirken, Sasa Polyester 38. sıradan 20. sıraya çıktı. Yükselen işyerlerimizden bir diğeri de TPAO oldu. TPAO, 2020'de 44. sıradaydı, 2021'de 34. sıraya yükseldi. Eti Maden, 42. sıradan 36. sıraya çıktı. Ravago Petrokimya ise 123. sıradan 76. sıraya yükseldi.

ISO-500 İÇİNDE PETROL-İŞ ÜYESİ İŞYERLERİ (2021)			
SIRA NO	ŞİRKET	ÜRETİMDEN NET SATIŞLAR (TL)	2020/2021 ÜRETİMDEN NET SATIŞLAR DEĞİŞİM (%)
1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	136.793.346.358	133,5
3	Star Rafineri A.Ş.	55.187.004.901	129,7
15	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.	19.494.418.509	123,2
20	Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	15.147.767.420	198,3
22	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.	14.703.260.690	46,6
34	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı	10.421.783.763	129,3
36	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	9.997.494.711	108,4
41	Unilever San. ve Tic. T.A.Ş.	9.184.417.194	25,9
56	Toros Tarım San. ve Tic. A.Ş.	7.148.194.273	87,0
73	Petlas Lastik San. ve Tic. A.Ş.	5.206.055.579	83,8
76	Ravago Petrokimya Üretim A.Ş.	5.051.660.360	150,7
121	Makine ve Kimya Endüstrisi A.Ş.	3.489.934.431	31,2
137	Gübre Fabrikaları T.A.Ş.	3.159.065.055	136,7
192	Mutlu Akü ve Malzemeleri Sanayii A.Ş.	2.414.406.256	70,2
219	DYO Boya Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş.	2.197.337.874	54,4
240	Sumitomo Rubber AKO Lastik San. ve Tic. A.Ş.	1.996.133.636	45,3
241	Jotun Boya San. ve Tic. A.Ş.	1.994.091.700	78,3
283	BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.	1.751.025.760	*
284	BAGFAŞ Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	1.738.825.773	67,9
300	Bayer Türk Kimya Sanayii Ltd. Şti.	1.669.693.969	57,0

* BASF listeye bu yıl dahil olduğu için hesaplanamadı. Daha önce ismini açıklamayanlar arasında olduğunu düşünüyoruz.

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, Petrol-İş Araştırma

Genel itibariyle örgütlü olduğumuz işyerlerinin pandeminin ikinci yılı olan 2021'de 2020 yılına göre cirolarını (üretimden net satışlarını) arttırdıkları görülüyor. En yüksek cirosunu arttıran işyerimiz %198,3 ile Sasa Polyester olurken onu %150,7 ile Ravago Petrokimya izledi. Gübretaş %136,7, Tüpraş %133,5, Star Rafineri %129,7, TPAO %129,3 ve Petkim %123,2'lik ciro artışı gerçekleştirdi.

Öte yandan Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerlerinin ilk 500 firmanın üretimden satışları içerisindeki payı da 2020 yılından 2021'e önemli ölçüde artış gösterdi. 2020 yılında Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerlerinin üretimden satışları toplamın %12,1'ini oluştururken 2021'de bu pay %15,1'e yükseldi.

Ekonomi büyürken, işçiye düşen pay azalıyor

Türkiye ekonomisi 2022 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda %7,3 büyüdü. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre yıllık olarak bakıldığında, büyümeye en fazla katkı hanehalkı tüketiminden geldi. Hanehalkı tüketimi büyümeye 11,6 puanlık, net ihracat ise 3,5'lik katkı yaptı. Buna karşılık stok değişimi 8,2 puan düzeyinde negatif yönde etki de bulunarak büyümeyi aşağıya çekti. Aynı dönemde sanayideki büyüme %7,4 oldu. İnşaat yıllık %7,2 küçülürken, finans ve sigortada %24,2 gibi yüksek oranlı bir büyüme görüldü.

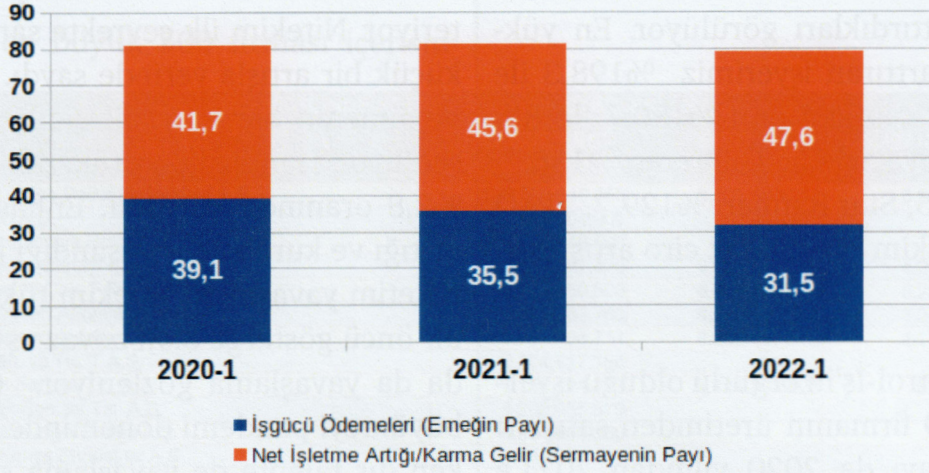
Yıllık olarak ortaya çıkan %7,3'lük büyüme her ne kadar yüksek gibi görünse de rakamlar bazı gerçekleri gizliyor. Büyüme verilerine çeyreklik bazda bakıldığında bu durum daha net bir biçimde ortaya çıkıyor. Çeyreklik büyüme %1,2 olarak gerçekleşirken, pandemi yılı 2020'nin son çeyreğinden bu yana

en düşük çeyreklik büyüme olarak kayıtlara geçti. Bu durum büyümenin ve dolayısıyla ekonomik aktivitenin ivme kaybettiğini gösteriyor. Nitekim ilk çeyrekte sanayi %0,1'lik küçük bir artışla yerinde saydı. İvme kaybı, büyümenin harcama bileşenlerinde de hissediliyor. Hanehalkları tüketimi ilk çeyrekte %2,8 oranında küçüldü. Enflasyonun hızla arttığı ve kurda artış yaşandığı bir dönemde tüketim yavaşlıyor. Nitekim tüketime ilişkin bir öncü gösterge olan beyaz eşya satışlarında da yavaşlama gözleniyor. Öte yandan, büyümeyi pandemi döneminde yukarıya çeken dış talepte de yavaşlama sinyalleri görülüyor.

Ülkemizde önümüzdeki günlerde ekonomide yavaşlamanın yaşandığı buna karşılık enflasyonun yükselmeye devam ettiği bir döneme giriyoruz. Hükümet seçimler yaklaşırken özellikle iç tüketimi teşvik edecek bazı uygulamalara başvurarak yavaşlamayı geciktirmeye çalışabilir. Özellikle hanehalkı tüketiminin azalmasına bağlı iç talebin düşmesine karşı şimdiden işveren örgütleri ve hükümet asgari ücrette ve genel olarak ücretlerde düzeltme konusunu gündeme getirmeye başladılar.

Rakamların diğer yüzünde ise gerçekleşen büyümenin bölüşüme etkileri duruyor. Gelir yöntemiyle Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) bileşenlerine bakıldığında, büyümeden sermaye sınıfının yararlandığı açıkça görülüyor. 2021 yılının aynı dönemine göre 2022 yılı ilk çeyreğinde işgücüne yapılan ödemeler %35,5'ten %31,5'e geriledi. Büyümeden emeğin aldığı payda bir yılda gerçekleşen 4 puanlık bu küçülme, GSYH'deki %7,3'lük büyümeden pay alamamaları bir yana gelir pastasındaki paylarının da küçüldüğünü gösteriyor.

BÜYÜMEDEN EMEK VE SERMAYENİN ALDIĞI PAY (%)

Kaynak: TÜİK

Öte yandan, 2020 yılına göre 2022 yılı ilk çeyreğinde emeğin payının 7,6 puan azaldığı gözleniyor. Bu durum pandemi boyunca işçilerin ciddi bir refah kaybına uğradığını gösterirken, sağlık risklerine rağmen çalışmaya devam eden işçilerin giderek yoksullaştığını da ortaya koyuyor.

Tüm bunlara karşılık, büyümeden sermayenin aldığı pay olan net işletme artışı hızla yükseliyor. 2021'e göre sermayenin GSYH'dan aldığı pay iki puan artışla %45,6'dan %47,6'ya çıktı. Pandeminin başında 2020 yılı ilk çeyreğinde sermayenin payı %41,7 idi. Pandemi döneminde sermaye, pastadan aldığı payı 5,9 puan arttırmış bulunuyor.

Pandemi, dövizdeki yükselme ve enflasyon artışı sürecinden her ne kadar patronlar şikayet ediyor gözükse de, bu dönemde kazanmaya devam ettiler. Ekonomide çarklar, emekten alıp sermayeye vermek üzere kuru olduğu için her koşulda sermaye sınıfı daha fazla kazanmaya devam ediyor.

Patronlar asgari ücrette ve ücretlerde düzeltme istiyor

Enflasyonda artış sürerken sadece sendikalar ve emek kesimi değil patronlar da asgari ücret ve ücretlerde düzeltme yapılması talebini dillendiriyorlar. Geçtiğimiz dönemde kârlarına kâr katan patronların böyle bir talepte bulunması ve ücret düzeltmelerine sıcak bakması dikkat çekiyor.

TÜSİAD Başkanı Orhan Turan, 25 Nisan 2022 tarihinde katıldığı bir televizyon programında asgari ücrete destek düzenlemesi yapılması gerektiğini belirtti. Turan asgari ücret tartışmasına ilişkin şunları söyledi:

“Bazı şirketler geçen sene Ağustos/Eylül aylarında destek anlamında bazı düzenlemeler yaptı. İş barışı açısından da bunu düşünmemiz, çalışanları enflasyona ezdirmeden bu süreci birlikte geçirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Yüzde 60'ın üzerinde enflasyonun olduğu bir yerde yapılması gereken yapılmalı. Bu konu hakkında hükümetle görüşmeyi düşünüyoruz.”

Son olarak Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanı Ender Yorgancılar, 31 Mayıs 2022 tarihinde yaptığı açıklamayla asgari ücrette bir düzenleme yapılması gerektiğini vurguladı:

“5 ayın sonunda yüzde 45 civarında olan ÜFE- TÜFE'nin ortalamasında çalışanlara bir zam yapma durumu doğdu. 'Benim sorunun değil' deyip kenara oturup bakmak doğru değil. Eğer sosyal yaşam dengesini kuramazsak iş farklı boyutlara gider. Bizim çözmemiz gereken konuların başında enflasyon, hayat pahalılığı var. Gıda enflasyonu dünyada yüzde 30 dolayında iken bu rakam bizde yüzde 89. Yüzde 89 gıda enflasyonunun olduğu bir ortamda biz hiç mi tarım yapamıyoruz. Gıda enflasyonu öncelikli çözmemiz gereken konulardan biri. Çünkü, asgari ücret esas buna bağlı. Yılbaşında yapılan zam maalesefermiş durumda. Asgari ücrette bir düzenleme yapılması lazım...”

Ayrıca, uluslararası insan kaynakları ve yönetim danışmanlığı firması Mercer Türkiye'nin gerçekleştirdiği araştırmada da patronların çoğunluğu ücretlerde düzeltme yapacaklarını ifade etti. Firmanın yayınladığı ve toplam 16 sektörden 464 firmanın katıldığı “Nisan 2022 Ücret Artış Trendleri Ara Anketi”nin sonuçlarına göre, 2022 yılında firmaların %63,9'u ek ücret artışı gerçekleştirmeyi planlıyor. Firmaların 2022 yılında gerçekleştireceği ücret artışı ortalaması ise %58 olacak. Yabancı sermayeli firmalarda bu oran %70,7 olarak gözlemlenirken, yerli firmalarda ise %53,3 olarak görülüyor.

Patronların asgari ücrette ve ücretlerde düzeltme yapılmasını işçilik maliyetlerinde bir artışa yol açacak olmasına rağmen talep etmesinin arkasında iki neden olabilir. İlki, son açıklanan büyüme rakamlarında işaretleri alınan ve yukarıda değerlendirdiğimiz hanehalkı tüketiminde hızlı yavaşlamanın iç talebin düşmesine ve ekonomiyi durgunluğa

sürüklemesine karşı iç talebe bir can suyu verilmesi isteğidir. Bu çerçevede, ekonomide çarkların dönmesi, üretilen mal ve hizmetlerin tüketilmesi için emekçiler asgari alım gücüne sahip olmalıdır. Ancak her bir tekil işverenin kendi işyerinde işçilik maliyetlerinin tercih ettiği seviyeleri aşması halinde işten çıkarmalara başvuracağı da unutulmamalıdır.

Diğer neden ise patron örgütleri yöneticilerinin de çeşitli beyanatlarında belirttiği üzere hayat pahalılığı ve alım gücünün azalması nedeniyle ortaya çıkacak toplumsal huzursuzluklardan çekinmeleridir. Siyasi ve toplumsal istikrarsızlık, sömürü çarklarını daha fazla kâr elde edebilmek için döndüren patronların en son isteyeceği şeydir.

Geniş tanımlı işsizlik %22,6 düzeyinde

TÜİK tarafından açıklanmaya başlayan üç aylık işgücü istatistiklerinin sonuncusu 2022 ilk çeyrek verilerine ilişkindir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış verilere göre, 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2022 yılı ilk çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 50 bin kişi artarak 3 milyon 845 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,1 puanlık artış ile %11,4 seviyesinde gerçekleşti. Aynı dönemde istihdam 188 bin kişi artarken, bu artışın 123 bininin kadın, 65 bininin ise erkek istihdamından kaynaklanması dikkat çekti. Hem istihdam ve hem işsizlik aynı dönemde artış gösterdi.

TÜİK tarafından açıklanan veriler, ülkemizde çalışabilir yaştaki 64,3 milyon kişinin yaklaşık 30 milyonunun (29,9 milyon) istihdamda yer aldığını gösteriyor. Buna göre 30,5 milyon kişi işgücüne dahil değil. İşgücüne katılım oranı %52,6, istihdam oranı %46,6 düzeyinde bulunuyor.

Kadınlarda işgücüne katılım oranı, ülkemiz-

**Mevsim etkisinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri
(15+ yaş, I. Çeyrek: Ocak-Mart, 2022)**

	I. Çeyrek, 2022			Bir önceki çeyrek			Bir önceki çeyreğe göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin Kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	64 332	31 827	32 505	64 095	31 712	32 383	237	115	122
İşgücü	33 809	22 694	11 114	33 571	22 547	11 025	238	147	89
İstihdam	29 964	20 369	9 595	29 776	20 304	9 472	188	65	123
İşsiz	3 845	2 325	1 519	3 795	2 243	1 552	50	82	-33
İşgücüne dahil olmayanlar	30 523	9 132	21 390	30 523	9 165	21 358	0	-33	32
(%)									
İşgücüne katılma oranı	52,6	71,3	34,2	52,4	71,1	34,0	0,2	0,2	0,2
İstihdam oranı	46,6	64,0	29,5	46,5	64,0	29,3	0,1	0,0	0,2
İşsizlik oranı	11,4	10,2	13,7	11,3	9,9	14,1	0,1	0,3	-0,4
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	21,1	18,5	26,0	21,4	17,9	27,9	-0,3	0,6	-1,9

Kaynak: TÜİK

de gelişmiş ülkelere göre daha düşük. Son verilerde bu oranın %34,2 olduğu görülüyor. Öte yandan genç nüfusta işsizlik oranı, yılın ilk çeyreğinde %21,1 oldu.

2022 yılının ilk çeyreğinde istihdamda bir önceki çeyreğe göre 188 binlik bir artış görülürken, aynı dönemde işbaşında olanların sayısı 67 bin kişi azaldı. Bu nedenle, istihdamda olanlar ile işbaşında olanlar arasındaki fark açıldı. Bir önceki çeyreğe göre fark 255 bin kişi artarak 1 milyon 709 bin kişiye çıktı. İstihdam ile işbaşında olanlar arasındaki fark, en son pandeminin başladığı dönemde açılmaya başlamış ve 2020 yılının ikinci çeyreğinde 5 milyon kişinin üzerine çıkmıştı. Pandemide istihdam ve işbaşında olanlar arasında farkın açılmasında kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izin uygulaması etkili olmuştu. Pandemi başlamadan önce söz konusu fark 1 milyon dolayında idi. Son dönemde bu farkın yeniden açılmaya başlaması dikkat çekiyor.

TÜİK tarafından yayımlanmaya başlanan ve geniş işsizlik oranını gösteren atıl işgücü oranı, bir önceki çeyreğe göre sabit kalarak %22,6 olarak gerçekleşti. Pandeminin henüz etkisini göstermediği 2020 yılı ilk çeyreğinde bu oran %21,8 düzeyindeydi. Geniş tanımlı işsizlik pandemi öncesi düzeyinin üzerinde bulunuyor.

Mayıs ayı enflasyonu yıllık %73,5 oldu

TÜİK tarafından açıklanan Mayıs ayı enflasyon verilerine göre, TÜFE'de 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %2,98, bir önceki yılın Aralık ayına göre %35,64, bir önceki yılın aynı ayına göre yani yıllık %73,50 ve on iki aylık ortalamalara göre %39,33 artış gerçekleşti.

Bu rakamlar, TÜİK'in açıkladığı verilere ilişkin kuşkuları arttıran bir yön taşıyor. Keza, bu durumu da dikkate alarak oluşan yıllık enflasyon beklentisi %76,15 idi. TÜİK bu beklentilerin de altında bir enflasyon rakamını açıklamış oldu.

Öte yandan TÜİK'in, bugüne kadar enflasyon bülteni içerisinde yayınladığı sepetteki tüm ürünlerin Mayıs ayı fiyatlarını, genel enflasyon verileri ile birlikte açıklamaması da tartışma yarattı. TÜİK, madde sepeti fiyatlarını artık açıklamayacağını belirtti.

Bilindiği gibi Temmuz ayında memur ve emekliye açıklanacak enflasyona göre zam yapılacak. Ayrıca süren asgari ücrette düzeltme gündemi de yine TÜİK tarafından açıklanacak enflasyon verilerine göre şekillenecek. Milyonlarca çalışanın ve ücretlinin ücret artışının bağlı olduğu bu veriler üzerinde bu kadar tartışma oluşması büyük bir soruna işaret ediyor. TÜİK'in açıkladığı

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE MAYIS AYI ENFLASYONU (%) (2003=100)

Ana harcama grupları	Aylık artış	Ocak-Mayıs	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	2,98	35,64	73,50	39,33
Gıda ve alkolsüz içecekler	1,63	45,10	91,63	49,35
Alkollü içecekler ve tütün	6,53	41,00	66,62	25,88
Giyim ve ayakkabı	4,64	13,99	29,80	16,87
Konut	2,25	35,00	63,51	35,88
Ev eşyası	3,26	35,03	82,08	45,62
Sağlık	1,61	28,36	37,74	25,33
Ulaştırma	3,43	43,16	107,62	55,89
Haberleşme	1,49	12,28	19,81	9,77
Eğlence ve kültür	6,15	25,81	54,12	26,52
Eğitim	0,41	15,74	27,48	18,68
Lokanta ve oteller	5,47	35,61	76,83	41,77
Çeşitli mal ve hizmetler	3,06	25,02	60,96	34,78

Kaynak: TÜİK

enflasyon verilerinde, ana harcama gruplarında ulaştırma ve gıdada yıllık artış sırasıyla %107,6 ve %91,63 ile ortalama yıllık TÜFE artışının hayli üzerinde gerçekleşti. Ancak gıda fiyatlarında TÜİK'in açıkladığı bu artış oranı, gerçek durumu ortaya koymaktan uzak. Nitekim, konfederasyonumuz Türk-İş'in Ankara fiyatlarından yaptığı hesaplama göre Mayıs ayında dört kişilik bir ailenin gıda için yapması gereken harcama yıllık %107,76'ya çıktı. Türk-İş'in hesapladığı bu veri, son bir yılda ikiye katladı. Türk-İş verileri ile TÜİK verileri arasında da makas hayli açılmaya başladı.

Bir grup akademisyen ve araştırmacının oluşturduğu Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) tarafından açıklanan Mayıs ayı enflasyonu ise aylık bazda %5,46 ve yıllık bazda %160,76 oldu.

İstanbul Ticaret Odası 1963 yılından beri yayınladığı ve enflasyon konusunda bir gösterge olan İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi ise Mayıs ayında aylık olarak %5,84 ve yıllık olarak %87,35 açıklandı.

Mayıs ayı içerisinde yaşanan bir başka gelişme ise yine dikkat çekmişti. TÜİK'te enflasyon verilerini derleyen ve açıklayan daire olan Fiyat İşleri Daire Başkanı Cem Baş

“sağlık gerekçesiyle” görevden affını istedi. Bu talep kabul edilirken söz konusu dairenin başkanı değişmiş oldu.

Bu şartlarda TÜİK tarafından önümüzdeki aylarda açıklanacak verilerin ve nihayetinde oluşacak yılsonu enflasyonunun tahmin edilmesi giderek güçleşiyor. Ancak enflasyonda artış eğiliminin sürdüğü ve TÜİK'in açıkladığı seride de henüz zirvenin görülmediği anlaşılıyor.

Üretici fiyatları Mayıs ayında yıllık %132,6 oranında arttı

Yurtiçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE), Mayıs ayında bir önceki aya göre %8,76, bir önceki yılın Aralık ayına göre %51,43, bir önceki yılın aynı ayına göre %132,16 ve on iki aylık ortalamalara göre %80,38 artış gösterdi.

Sektörlere göre yıllık artışlara bakıldığında örgütlü olduğumuz ham petrol ve doğalgaz sektöründe fiyatlar %250,13, rafine petrol ürünleri sektöründe %246,09 ile ortalama Yİ-ÜFE artışının üzerinde gerçekleşti. Kimyasallar ve kimyasal ürünler sektöründe fiyat artışı %119,47, kauçuk ve plastik ürünlerde %84,84 ve temel eczacılık ürünleri ve müstahzarlarında (ilaç) %43,79 oldu.